

AJUNTAMENT DE
Quart
de Poblet

LLEI DE MEMÒRIA HISTÒRICA ANNEX BIOGRÀFIC

**Comissió Municipal
de Memòria Històrica
Ajuntament de Quart de Poblet**

El **govern de Franco** va iniciar una **política de propaganda i de creació d'una nova memòria històrica**, vinculada a deixar patent qui havia guanyat la guerra, qui tenia el poder amb la victòria, i a censurar tot record i menció a l'anterior règim democràtic de la República.

> Aquesta política va implicar també la castellanització de la vida pública i quotidiana, extensiva també als noms del carrers.

A QUART DE POBLET

El **nou ajuntament franquista** va iniciar el **canvi de noms a la via pública** un mes després de la “Victòria” (Actes Municipals **Maig 1939**):

“La Presidencia pone de manifiesto la verdadera urgencia que requiere el cambio de nombre de las diferentes calles y plazas de esta localidad que todavía ostentan el título de nombres marxistas, procediendo que inmediatamente se designen los nombres de los que han de ser substituidos”.

- Els canvis continuaren durant les dècades següents: **1940, 1950, 1960 i 1970.**
- L'augment demogràfic comportà també el creixement urbanístic del municipi: nous **carres i places foren nomenats pel Règim Franquista.**

- Censuraren noms i conceptes de la toponímia local o d'altres que el franquisme associava a la “*Antiespaña*”.
- Foren substituïts per noms que homenatjaven fets, persones i símbols del bàndol franquista; que destacaven els motius religiosos, patriòtics i nacionals o que recordaven la història local.

Arribada la democràcia, l'Ajuntament de Quart de Poblet va iniciar la democratització dels carrers del poble:

- En **juliol de 1979 s'aprovà el canvi de nom de 33 carrers amb clara vinculació al règim militar** de Franco: Carrero Blanco, Caudillo, Sanjurjo, José Antonio, Moscardó, Onésimo Redonde, Capitán Cortés, entre molts d'altres.
- La democratització del nom de les vies públiques de Quart continuà **en 1981 i 1985 amb 18 carrers més**.

> **Tot i això, encara en queden a Quart carrers que han sigut avaluats per la Comissió Municipal de Memòria Històrica per tal d'acordar el seu renomament.**

1.- Seguidament es recullen els **11 carrers** que, a data de hui, la Comissió Municipal de Memòria Històrica ha consensuat que han de ser renomnats per complir amb la Llei de Memòria Històrica.

2.- **Aportem** sintèticament alguns **fets i dades biogràfiques** que corroboren la vinculació directa d'aquestes persones amb el cop d'estat i la dictadura de Franco; **fet que argumenta que hagen sigut seleccionats per al seu renomnament.**

3.- El renomnament d'aquest carrers s'ha argumentat amb **documentació històrica i bibliogràfica** que **permet corroborar que** eixos noms/conceptes suposen una **exaltació del règim franquista i el colp d'estat incomplint la Llei de Memòria Històrica.**

Per ordre alfabètic són els següents:

- ANTONIO ITURMENDI BAÑALES (el carrer apareix al Padró de 1965)
- ANTONIO MOLLE (el carrer apareix al Padró de 1960)
- BARÓ DE CÀRCER (el carrer apareix al Padró de 1955)
- CONDE DE RODEZNO (el carrer apareix al Padró de 1960)
- ERNESTO GARCÍA RAGA (el carrer apareix al Padró de 1975)
- ESTEBAN BILBAO (el carrer apareix al Padró de 1965)
- GENERAL LOBO MONTERO (el carrer apareix al Padró de 1975)
- GENERAL ORDAZ (el carrer apareix al Padró de 1960)
- MARQUÉS DEL TÚRIA (el carrer apareix al Padró de 1975)
- OBISPO PILDAÍN (el carrer apareix al Padró de 1960)
- SARGENTO PROVISIONAL (el carrer apareix al Padró de 1975)

ANTONIO ITURMENDI BAÑALES (Baracaldo 1903- Madrid 1976)

- Governador civil de Tarragona i Saragossa durant la guerra.
- 1939 es fa càrrec de la Direcció General de l'Administració Local.
- En 1941 és designat Conseller Nacional i, mesos més tard, subsecretari de Governació del govern franquista.
- Ministre de Justícia 1951- 1965.
- President de les Corts Espanyoles i del Consell del Regne (1965-1970).

Antonio Iturmendi (el primer per la dreta) en la constitució del govern de Franco en juliol de 1951.

Nota:

La seua vinculació al règim militar del general Franco és òbvia, en exercir càrrecs de representació i de poder a la cúpula de govern.

ANTONIO MOLLE (Arcos de la Frontera 1915 – Peñaflores 1936)

ANTONIO MOLLE LAZO
(1915 - 1936)

MUERTO EN DEFENSA DE CRISTO - REY Y DE ESPAÑA CATÓLICA

"Me mataréis, pero Cristo
triunfará"

ANTONIO MOLLE

- Jove voluntari del *Tercio de Requetés*.
- Executat el 10 de agosto de 1936 a Peñaflores.
- La mort d'aquest jove fou utilitzada pel franquisme com a propaganda, convertint-lo en "*requeté mártir de nuestra Cruzada de Liberación*".
- D'ell s'imprimiren centenars de milers d'estampetes; la seua història aparegué durant dècades als diaris i la seua figura fou convertida en màrtir de la causa "*Muerto en Defensa de Cristo rey y de España católica*".

Nota:

L'ús intencionat i polititzat de la seua mort i el seu nom per part dels revoltats i del règim franquista durant dècades s'ha valorat com un element d'exaltació de la sublevació militar.

BARÓ DE CÀRCER (València 1892-1986)

- President de la Junta Tradicionalista del Regne de València, *Jefe de la Falange Española Tradicionalista y de las JONS del Reino de Valencia* i membre de la Junta de Guerra Carlista. Durant la guerra dóna suport als revoltats.
 - Alcalde de València 1939-1943.
 - Procurador a Corts del 1958 al 1967.
 - *Consejero Nacional del Movimiento* i directiu secció agrària del Sindicat Vertical.
- Joaquín Manglano y Cucaló de Montull; XVè Baró de Càrcer
 - Vinculació personal amb Quart com a amic i company polític de l'alcalde, C. Juan.

Placa commemorativa al seu nom en el carrer que li ret homenatge a Quart de Poblet

Nota:

La seua vinculació al règim militar del general Franco és òbvia, en exercir càrrecs de representació i de poder a la cúpula de govern.

CONDE DE RODEZNO (Madrid 1882- Navarra 1952)

- Tomás Domínguez Arévalo, VII comte de Rodezno.
- Implicat en l'intent de cop d'estat de José Sanjurjo en 1932.
- En 1938 forma part del Primer Govern franquista (1938-1939) com a ministre de Justícia.
- A títol pòstum, Franco el nomenà *Grande de Espanya* l'1 d'octubre de 1952.

Nota: imputat, en 2008, per l'Audiència Nacional per delictes de detenció il·legal i crims contra la humanitat comesos durant la Guerra Civil Espanyola i durant la dictadura.

- La seua vinculació al règim militar del general Franco és òbvia, en exercir càrrecs de representació i de poder a la cúpula de govern.

Franco con su primer Gobierno, Burgoe 1938, formado por civiles, carlistas, monárquicos y falangistas, además de militares. La columna vertebral del Estado no fue el Ejército como institución, sino la Administración policial y gubernativa militarizada.

Franco, a l'esquerra. Al centre General Jordana, uniformat, i darrere el Comte de Rodezno.

ERNESTO GARCÍA RAGA

- Arriba a Quart com a metge en 1918. En guerra és detingut i cessat del seu càrrec de metge local.
- 30 de març 1939: Forma part de la Junta franquista que ocupa l'Ajuntament de Quart.

“Saludo a Franco. Arriba España

Acta de constitución provisional de la Junta que ha de asumir en esta población la responsabilidad de mantener el orden público y las inherentes al abastecimiento, gobernación, hacienda y todas las que en las presentes circunstancias aconsejan la tranquilidad y defensa de la Patria.

En Cuart de Poblet a 30 de marzo de 1939, se reunieron los señores ..., **D. Ernesto García Raga**, ..., al objeto de dar cumplimiento a lo ordenado por Falange Española Tradicionalista y de las JONS de Valencia y cuya parte dispositiva dice: mantenimiento del orden público, atender al problema de abastecimientos, incautaciones, agricultura, hacienda, propaganda, etc. en su vista y por todos los señores reunidos se puso de manifiesto su inquebrantable adhesión y obediencia a cuantas órdenes dimanen de la Superioridad y a tal efecto aceptan formar parte de la Junta y a los cargos que les fuesen conferidos y una vez constituida con los miembros que figuran reseñados se procedió al nombramiento del que he de desempeñar las funciones de la Presidencia siendo nombrado por unanimidad D.” [Transcripció Acta Municipal 30 març de 1939]

- El 12 d'abril de 1939, és nomenat instructor de depuració de funcionaris en Quart, d'acord amb Ordre del Ministeri de Governació.

Nota: Únic membre de la primera Junta Franquista de l'Ajuntament que té carrer a Quart. Responsable local de la depuració de funcionaris que foren represaliats pel franquisme.

ESTEBAN BILBAO (Bilbao, 1879-Durango, 1970)

- Participa en la "Sanjurjada" del 1932.
- Membre de la Junta Política de FET i de les JONS durant la guerra (1936-1939).
- Des del 9 d'agost de 1939, Ministre de Justícia.
- President de les Corts (1943-1965)
- Condecorat *Gran Cruz de la Orden Imperial del Yugo y las Flechas*, 1952.
- En 1961 Franco crea el Marquesat de Bilbao Eguía, i li concedeix aquest títol nobiliari pels seus mèrits com a membre del règim.

El 2º per l'esquerra (de negre).

A l'esquerra (de negre).

Nota: imputat, en 2008, per l'Audiència Nacional per delictes de detenció il·legal i crims contra la humanitat comesos durant la Guerra Civil Espanyola i durant la dictadura.

La seua vinculació al règim militar del general Franco és òbvia, en exercir càrrecs de representació i de poder a la cúpula de govern.

GENERAL LOBO MONTERO (Mugardos 1916- Ferrol 1993)

- General de l'exèrcit franquista. Ascendit per Franco durant la guerra.
- 1939 és nomenat Secretari General Tècnic del Ministeri d'Indústria i Comerç.
- En 1944 es casa amb una neboda del *Caudillo*, emparentant-se així amb el *Generalísimo*.
- És nomenat Vocal de l'Institut Nacional de Previsió del Ministeri de Treball.
- En 1958 accedeix al càrrec de Governador militar de Ferrol.
- *Gran Cruz de la Real y Militar Orden de San Hermenegildo*.

Nota:

- Vinculació personal i empresarial amb Quart. En 1969 instal·lar en Quart l'empresa "Mugardos SA", ubicada al carrer que du el seu nom.
- Com a militar va donar **suport al bàndol revoltat** durant la guerra.
- Acabada la guerra és **promocionat per Franco i ocupa diversos càrrecs** de representació.

GENERAL ORDAZ (Luis Orgaz Yoldi; Vitoria 1881- Madrid 1946)

- Participa en la "Sanjurjada" del 1932.
- 1936 nomenat *Vocal de la Junta de Defensa Nacional i Alto Comisario de España en Marruecos i Jefe Superior de las fuerzas de África.*
- *Consejero de Falange Española Tradidicionalista y de las J.O.N.S.*
- *Inspector de Organización y Funcionamiento de la Instrucción Militar en todas las Regiones Militares.*
- Novembre de 1938 lidera l'exèrcit de Llevant fins a la finalització de la guerra.
- En octubre de 1945 accedeix al càrrec de *Jefe del Alto Estado Mayor.*

En primer pla a l'esquerra.

Nota: imputat, en 2008, per l'Audiència Nacional per delictes de detenció il·legal i crims contra la humanitat comesos durant la Guerra Civil Espanyola i durant la dictadura.

La seua vinculació al règim militar del general Franco és òbvia, en exercir càrrecs de representació i de poder a la cúpula de govern.

MARQUÉS DEL TÚRIA

La CMMH va estudiar i debatre el cas de C/Marqués del Túria que apareix per primera vegada al Padró de 1975. La Comissió el va estudiar i debatre en octubre/novembre de 2015. En eixa data no comptava amb documentació que confirmara si el carrer feia menció al I o II marqués. De manera que la Comissió va acordar renommar el carrer amb el nom de I Marqués del Túria (Tomás Trénor y Palavicino) per evitar deixar en dubte un carrer que en cas de fer menció al segon marqués incompliria la Llei de Memòria Històrica.

- **I Marqués del Túria.** Tomás Trénor y Palavicino (Valencia, 1864-Madrid, 1913). Nomenat President Ateneu Mercantil de València en 1909. Càrrec des d'on va impulsar la preparació de l'Exposició Regional de 1909.
- **II Marqués del Túria** Tomás Trénor Azcárraga. Militar de carrera , en 1931 es retirà a la reserva (Llei Azaña). Durant la guerra reingressà en l'exèrcit revoltat de Franco. Abandona l'exèrcit en 1954. Alcalde de València (1955-1958). Fou cessat davant la seua protesta per la manca d'ajudes després de la riuada de 1957. President del Consell d'Administració de "Refractarios Especiales SA", empresa que es va instal·lar a Quart de Poblet en 1944.

OBISPO PILDAÍN (Lezo/Gipúzcoa 1890- Las Palmas 1973)

Antonio Pildaín y Zapiain

- Diputat *Coalición Católica-fuerista* (monàrquics, foralistes i carlistes) 1931-1933.
- Bisbe de Canàries 1937-1966.

Nota:
Ostenta un càrrec de representació i de poder a la cúpula de l'església catòlica durant la dictadura; no condemna el colp d'estat ni el règim militar (tot i ser crític en alguns aspectes).

- Popularment conegut com “*obispo gildaín*” per la seua pastoral que amenaçava amb l'excomunió d'aquells que veieren la pel·lícula Gilda.

SARGENTO PROVISIONAL

- Iniciada la guerra, l'exèrcit revoltat de Franco tenia gran quantitat de tropa en detriment del nombre de perfils de comandament.
- Aquest problema es va solucionar amb els anomenats "*Alféreces y Sargentos provisionales*".
- Terminada de la guerra, molts d'aquests militars "provisionals" continuaren en l'exèrcit franquista.

Fins i tot participaren en la II Guerra Mundial, donant suport a l'exèrcit nazi en la campanya de Rússia, amb la *División Azul*, *Que fou* englobada en la *Wehrmacht* (forces armades unificades de l'Alemanya nazi).

- **Nota: Aquesta unitat espanyola de voluntaris militars va formar part de l'exèrcit revoltat i va participar activament durant la guerra, donant suport al colp d'estat i a Franco.**

COL·LEGIS

La Comissió Municipal de Memòria Històrica ha implicat als centres escolars municipals en la posada en pràctica del projecte municipal de memòria històrica i ha informat als Consells Escolars dels acords assumits.

Centres afectats:

- > **Ramón Laporta**
- > **Villar Palasí**

COL·LEGI RAMÓN LAPORTA GIRÓN (Salamanca 1900- Madrid 1965)

- *Inspector General del Movimiento* (1937- 1943),
- Conseller Nacional en la Primera Legislatura de les Corts Espanyoles (1943-1946)
- Cap Provincial del Moviment de Salamanca (1936-1940), d'Albacete (1940-1943) i de la província de València (1943-1950).
- Governador civil de la província de València (1943-1950)
- *Comisario Nacional del Paro* del Ministeri de Treball (1949)
- *Consejero Nacional de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S.* (1950)
- Voluntari de la *División Azul*.
- 1961 membre del IX Consell Nacional de Falange Espanyola Tradicionalista i de les JONS.

Ramón Laporta uniformat.

Nota: la seua vinculació al règim militar del general Franco és òbvia en exercir càrrecs de representació i de poder a la cúpula de govern.

COL·LEGI JOSÉ LUIS VILLAR PALASÍ (València 1922- Madrid 2012)

- *Letrado del Consejo de Estado* (1947).
- *Letrado del Instituto Nacional de Previsión* (1950).
- En 1952 es fa càrrec de la Subsecretaria del Ministeri d'Informació i Turisme.
- Ministre d'Educació i Ciència durant la dictadura (1968-1973).
- Promou la *Ley General de Educación* en 1970.
- Ocupa la Subsecretaria de Comerç (1962-1965).

Al centre, de negre amb abric negre, el ministre Villar Palasí.

Nota:

- Tot i ser conegut com a pare de la EGB: “*Estableció la obligació de escolarizar a los niños hasta los 14 años e introdujo el estudio de las lenguas y literaturas regionales en el sistema educativo público*”. Va ocupar **càrrecs de representació i de poder a la cúpula de govern del general Franco.**

La Comissió Municipal de Memòria Històrica de Quart de Poblet vol destacar algunes coses per generar coneixement sobre el seu funcionament:

- Els carrers seleccionats a data de hui, són aquells dels quals s'ha obtés documentació i dades que argumenten amb rigor que incompleixen la Llei 52/2007.
- Considerem que tot i formar part de la nostra història, hi ha noms i conceptes que no han de ser commemorats amb vies públiques en ser representants d'actes i principis il·legals, violents i antidemocràtics, vinculats al colp d'estat i la dictadura franquista.
- No estem barrant la història, aquesta mesura no és un acte de venjança. La Comissió s'ha compromés a explicar, difondre i recordar fets, persones i símbols històrics però com a eines i vies per generar coneixement, memòria democràtica i respecte intergeneracional.
- Amb aquesta actualització del noms dels carrers, continuem el projecte que va iniciar-se en 1979 amb el primer Ajuntament democràtic de la localitat.
- En l'actualitat, volem fer també partícip a la ciutadania perquè aquest ha de ser un acte que genere cohesió i convivència, posant en valor tots els punts en comú que reforcen la democràcia i identificant aquells que atempten contra ella.